СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 125. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 1 червня 1933.

VOL. XLI. No. 125. Jersey City, N. J., Thursday, June 1, 1933. THREE CENTS.

ВЯЗНІ СХОПИЛИ ТЮРЕМНОГО ДИРЕКТОРА І ДВОХ СТОРОЖІВ

ЛЕНСІНҐ (Кензас). — Стейтова тюрма в Ленсінґ, відома з частих розрухів і бунтів вязнів, має нову сензацію: 11 вязнів утікли з тюрми, забравщи з собою директора тюрми, Кірка Петеріка, і двох сторожів. Утікачі це самі вбивники і грабіжники. Їх ватажком є Вілбур Ондерґіл, літ 33, відомий смільчак-бандит.

В часі, коли 1,861 вязнів приглядались оголошенням висліду бейзболових змагань між дружинами Амерікен Ліджен з Топека і Лівенворт, Ондерґіл підійшов до директора тюрми, схопив його з заду за руки і приложив до грудей револьвер. Це був знак для інших його спільників, щоби схопити сторожів і їх роззброїти, що вони й зробили. Сторожі боялися стріляти до бандитів, бо ті загрозили, що зараз убють директора тюрми.

Не стріляли теж до бандитів, як вони пустилися втікати двома автомобілями. Та по дорозі зіпсулася ґума на однім колесі. Тоді бандити забрали автомобіль М. Дж. Вуда з Кензас Сіти. Власника автомобілю скинули з автомобіля, але задержали його спаралїжовану жінку і дві дочки, і то головно на те, щоби ними заслонятися на випадок, як би до них стріляла поліція.

ПАРАДУВАЛИ, ХОЧ БУЛА СЛОТА.

НЮ ЙОРК. — Останки „Ґренд Армі оф ди Ріпоблик", всього вже тільки 21 ветеранів, не далися настрашити дощеви, а відбули свій похід, влаштований, як і кождого року, на Меморіел Дей, для віддання пошани погибшим жовнірам. Наймолодший з тих ветеранів має 84 роки, а найстарший 94. Разом з ними машируваля ветерани світової війни. Усіх було коло 18,000.

ПРЕЗИДЕНТ В АРЛІНҐТОНІ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт вистояв в Арлінґтоні серед дощу дві години разом з членами свого кабінету і високими достойниками, щоби на тім народнім цвинтарі віддати разом з цілою Америкою пошану погибшим за вітчину жовнірам. Всі гроби жовнірів були прикрашені як не вінками, то хоч американським прапором і цвітами маку.

ОБСИПАЛИ ЦВІТАМИ МІСЦЕ, ДЕ РОЗБИВСЯ „АКРОН".

БІЧ ГЕЙВЕН (Ню Джерзи). — Коло 5,000 людей стояли серед дощу над берегом моря на Меморіел Дей і прислухувалися відправі по жертвах катастрофи з кермовиком „Акрон". Нагромаджено понад 300 вінків, які вивезено потім на море й розкинено на водах, приблизно в тім місці, де розбився „Акрон".

ҐЕНЕРАЛ ПРОТИ ЗАХЛАННОСТИ ФІНАНСІСТІВ.

ПАСЕЙК (Ню Джерзи). — Ґенерал Смедлі Ботлер, тепер у відставці, говорив на Меморіел Дей до ветеранів про потребу реорґанізації влади. Він заявив, що вірить, що президент Рузвелт очистить Америку від захланности банкирів. Нечесні провідники, котрі жиють тільки для грошевої наживи, мусять бути усунені від керми краєм. Декоруючи 30 ветеранів двоцентовими відзнаками, ордерами „Ордер оф ди Порпл Гарт", Ботлєр зазначив, що такої відзнаки не в силе купити собі навіть Морґан. А далі додав: „Скільки то було би між тою „сметанкою" з високого товариства таких, що жертвували би свою ногу за відшкодування по $10 на місяць". Це відноситься до тих ветеранів, що втратили ноги у війні, а тепер одержують таке відшкодування.

НЮ ЙОРК ЗРОСТАЄ.

НЮ ЙОРК. — Населення Великого Ню Йорку виносило з днем 1 липня 1932 р. 12,616,300 мешканців.

СОЦІЯЛІЗМ У ВАШИНҐТОНІ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт окружився такими вченими, котрі хочуть завести соціялізм в Америці, називаючи це „промисловою демократією". Таке каже републиканський сенатор Гетфілд. Він твердить, що у Вашинґтоні не панують ідеї Джеферсона, а Нормена Томаса, Сталіна, Мусолінія і Гітлера.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАГОВОРИТЬ ПРО ДОВГИ.

ВАШИНҐТОН. — Як тільки розійдеться конґрес, а це станеться 10 червня, президент Рузвелт проголосить, що він думає про сплату довгів. Президент не хоче того робити підчас нарад конґресу, бо його заява може викликати горячі дебати, які могли би попсути полагодження цеї трудної справи.

СТЯГАЮТЬ ЖИДІВ ДО ПАЛЕСТИНИ.

НЮ ЙОРК. — Жидівська Палестинська Аґенція повідомляє, що Давид Ллойд Джордж, ґенерал Смутс, лорд Редінґ і інші визначні державні анґлійські мужі підписали відозву в справі збирання фондів на переселення Жидів з Німеччини до Палестини.

ПРИСУД У ПРОЦЕСІ ҐОРҐОНОВОЇ.

В Кракові скінчився процес проти Ґорґонової, який тревав майже два місяці й коштував державний скарб около 100 тисяч золотих. Судді присяглі потвердили 12 голосами, що Ґорґонова вбила Люсю Зарембівну під впливом великого схвилювання. На основі такого вердикту засудив її трибунал на 8 літ вязниці, врахувавши їй теж до тієї кари 16 місяців слідчого арешту. Крім того засудили її також на 600 золотих коштів судового поступовання. Оборона зголосила касацію від цього присуду.

ДЕСЯТЬ-ЛІТНИЙ ХЛОПЕЦЬ ШОФЕРОМ.

В Австралії трапилась історія, яка вказує на те, що десятьлітні діти можуть теж шоферувати. В місті Сідней десять-літній хлопчина Деброс узяв авто своїх батьків, поїхав на прохід і вратував своєю помічю двом людям життя. Коли Деброс станув перед цукорнею і робив закупи, прибігла до крамниці якась жінка і почала крізь телефон взивати лікаря, щоби приїхав до її вмираючої сестри. На нещастя не було на вулиці ні одної таксівки. Тоді десять-літній шофер рішився поїхати по згаданого лікаря, який вратував молодій жінці життя. Лікар, всідаючи до авта, заявив молодому хлопчині, що спішиться дуже, бо хоче зоперувати одного пацієнта, який перебуває в другому місті. Очевидно, що хлопчина погодився повезти туди лікаря. Операція вдалась, а малолітній хлопець так подобався лікареви, що купив йому на власність мале двоособове авто. Тепер хлопець, замісць ходити до школи пішки, їздить туди автом.

ОБІКРАВ РЕЕМІҐРАНТА.

У селі Златарі, (округ Хуст) на Закарпатті, невідомий злодій вкрав Василеви Поповичеви 450 долярів, 2,500 чеських корон і Поповичеву посвідку державної приналежности (видану урядом Злучених Держав). Злодій старався другого дня виміняти доляри в Підкарпатськім Банку в Хусті, та касієр не виміняв йому і сказав, щоби прийшов на другий день, тому, що не був установлений курс доляра. На другий день злодій, що був зодягнений по народньому, вже до банку не прийшов.

ЗЛІ БАНКИ ЧЕРЕЗ КОНҐРЕС.

Семюел Онтермаєр з Ню Йорку твердить, що він ще в Х1913 р. предложив був конґресови обширний меморіял, у якім вказував на конечну потребу реформи банків. Та конґрес не хотів навіть застановлятися над тим проектом. Через те замкнено тепер тисячі банків.

ВЛОМ ДО ПАЛАТИ ПОЛЬСЬКОГО АРХИЕПИСКОПА.

Невислїджені злодії вломилися до ґаражу римо-кат. архиепископа Твардовського при вулиці Театинській у Львові. Собаку-вовчура, що там був, замкнули в стайні та забрали два автомобільні колеса з ґумами й багато білля вартости коло тисячу зол. Поліція здогадується, що в це злодійство вмішаний слуга архиепископа, якого кілька днів тому відправили зі служби.

СПРАВА НАУКОВОГО ВИВЧЕННЯ ЗАКАРПАТТЯ.

Недавно заснували Мадяри в Будапешті науковий інститут для вивчення культурних, а ще більше господарських проблєм Закарпаття і Словаччини. А коли член Славянського Іституту і член Збору для дослідів Словаччини й Закарпаття, проф. О. Мицюх, поставив мотивований внесок Збору на заснування при ньому кабінету для вивчення народнього господарства Закарпаття, то з компліментами на адресу внескодавця справу, як то кажуть, положено „під сукно". Внаслідок такої байдужности дійде до того, що єдиним джерелом орґанізованого наукового знання господарства на Закарпатті — стане мадярський інститут у Будапешті...

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

В північно-східній Чехії на стації Банков поспішний поїзд наїхав на ваґони. Внаслідок зудару було ранених 57 осіб, у цьому 10 важко. Один з пасажирів помер у шпиталі. Причиною катастрофи було зле наставлення стрілки.

ВЯЗЕНЬ УТІК З ОПЕРАЦІЙНОГО СТОЛА.

В тюрмі в Перемишлі побилися між собою два вязні. Коли тюремний сторож увійшов до келії, побачив, що вязень Ґураль має широко розтяту праву щоку. Тюремний лікар зробив йому тимчасову перевязку і переслав його до шпиталю, щоби йому зішили рану. Ґураля положили на операційний стіл, а лікар перейшов до сусідної кімнати по якісь ліки. Як виявилося, Ґураль скористав з хвилевої неприсутности лікаря і втік крізь вікно.

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРИ ВІЙСЬКУ.

У військовому суді у Львові відбулася розправа проти капітана Н. Ковальського зі Станиславова, який у порозумінні з якимсь Брілем допустився ріжних зловживань на шкоду державного скарбу.

ЗБРОЯ НА СЕЛІ?

Польські джерела повідомляють, нібито в селі Горбкові (пов. Сокаль), поліція викрила багато крісів-манліхерів, баґнетів, куль, стрільного пороху та багато зброї домашнього виробу й летючки ОУН.

ВЕЛИКІ ЗЛОВЖИВАННЯ В МІНІСТЕРСТВІ.

Як повідомляють з Варшави, прокуратор закінчив слідство в справі зловживань у міністерстві суспільної опіки на некористь Каси Хорих. Обвинувачений Кунька разом зі своїми спільниками Ґрабовським і Новацьким допустилися дефравдації на суму 130,000 зол.

ЛИТВА НЕ КУПУЄ ПОЛЬСЬКОГО ВУГЛЯ.

Останніми часами дається завважати на Литві тенденцію, виключити довіз польського вугля і заступити його анґлійським. У 1932 р. привіз з Польщі значно впав, а теперішня система ліценцій на привіз уможливлює майже цілковито усунення польського вугля з литовського ринку.

ЗАМКНЕННЯ ОДНОЇ „РЕҐІОНАЛЬНОЇ" ОРҐАНІЗАЦІЇ.

Перед несповна двома роками повстало на Волині, поруч з іншими подібними експериментальними орґанізаціями, так зване „Зєдночене праци" під головуванням Певного. Згодом виявилося, що члени того „Зєдноченя" далеко не мають бебістичних настроїв. Похорон секретаря того „Зєдноченя" був розквітчаний червоними прапорами й лентами та відбувся під звуки інтернаціоналу. Вийшла компромітація неабияка. Та й цього мало; „зєдночені" робітники врешті розсадили орґанізацію зсередини і вона перестала фактично істнувати. В той час, як у минулім році то „Зєдночене", під проводом певняків, улаштувало бутафорну „робітничу академію" з приводу 1. травня, в цьому році самі вже далеко ховалися від „своїх" членів...

ТРАҐІЧНА ОПЕРАЦІЯ.

Варшавський суд буде в найближчому часі займатися справою лікарів, д-ра Ф. Ростковського і д-ра Д. Геліна, яким закинено нездарну косметичну операцію, наслідком чого пацієнтка вмерла. Зголосилася до них Олександра Ухновська з проханням, щоби зменшили їй занадто буйний бюст. Вони рішили перевести операцію, за яку зажадали 1,200 зол. Операція відбулася в мешканні д-ра Ростковського і тревала 5 годин. Лікарі знечулили її морфіною та новококаїною і вирізали 2 кґ. товщу. Після операції пацієнтка почувалася дуже погано і стан її погіршувався з дня на день. Після пятого дня вона вмерла. Обдукція тіла виказала, що смерть наступила наслідком ослаблення серця. Судова влада розпочала доходження і звернулася до всіх медичних факультетів у Польщі. Варшавський університет ствердив, що операцію виконано правильно та що лікарі не винуваті. На думку університету познаньського і краківського, після зоперування правої груди треба було в операції зробити перерву. Львівський університет виключає можливість закаження крови. Тепер суд має рішати, чи лікарі могли ризикувати життя пацієнтки, хоч вона сама годилася на операцію.

А ВСЕ З БРАКУ ДОГЛЯДУ.

В кольонії Московщина, дубенського пов., 6-літній Теофіль Зеднік, син місцевого кольоніста Антона Зедніка, забавляючися сірниками на подвірю, підпалив солому, від чого занялись і згоріли хлів і стодола сусіда Кунашки. Згоріло багато збіжа, сіна, соломи і рільничі знаряди. Шкода виносить понад 7 тисяч золотих.

ЛЬВІВСЬКИЙ ЛІКАР НАМАГАВСЯ ПОКІНЧИТИ САМОГУБСТВОМ.

До поліції вплинуло донесення, що львівський ґінекольоґ, д-р Кіляр, переводить недозволені хирургічні операції на своїх пацієнтах. У хвилині, коли поліційний розвідчик прийшов арештувати д-ра Кіляра, цей перепросив його на момент і перейшов до другої кімнати. Там намагався лікар підрізати собі бритвою гортанку, але йому перешкодили розвідчики. Кіляра у грізному стані відвезли до загального шпиталю у Львові.

НЕМА КІНЦЯ ПОЛЬСЬКОМУ СУДОВОМУ ТЕРОРОВИ ПРОТИ УКРАЇНЦІВ

ПО ВСІХ ЗАКУТИНАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЗЕМЛІ ПІД ПОЛЬЩЕЮ СУДЯТЬ УКРАЇНЦІВ ЗА „ЗРАДУ ДЕРЖАВИ".

ЛЬВІВ (Західня Україна).—На українських землях під Польщею нема дня, в якім не відбувавсяб якийсь судовий процес проти Українців. Польська влада ставить перед суд переважно українську молодь за „державну зраду". Полякам тепер привиджується по всіх усюдах УВО й кожного активного в національному життю Українця вони стараються поставити перед суд за приналежність до цієї революційної орґанізації.

Наприклад, тепер одночасно судять 15 Українців у Бережанах, а 7 у Перемишлі за приналежність до УВО. Всіх судять за те, що нібито вони розкидали летючки УВО. Як звичайно, більшість обвинувачених засудять на вязницю, бо цього потребує польська влада для „закріплення" свого панування на українських землях.

ПОЛЬСЬКІ АПЕЛЯЦІЙНІ СУДИ СЛУХАЮТЬ БАЖАННЯ ПРОКУРАТОРІВ.

РІВНЕ (Волинь). — Минулого року відбувся в рівенському окружному суді великий процес проти 42 Українів, переважно селян, за приналежність до УВО. Більшість обвинувачених засуджено тоді на вязницю від 1 до 8 років. Головний обвинувачений, Семенюк, був засуджений на 3 роки. Прокураторови не подобався такий „легкий" засуд Семенюка й він зробив апеляцію до вищого суду. Тепер вищий суд присудув Семенюка на 8 літ тяжкої вязниці.

Оборонці обвинувачених також були внесли апеляцію, але апеляційний суд затвердив присуд рівенського окружного суду проти 40 обвинувачених. Сам судовий процес і апеляційна розправа відбулися при замкнених дверях.

КИТАЙЦІ І ЯПОНЦІ МИРЯТЬСЯ.

ТЯНДЗІН (Китай). — В місті Таку почалися переговори між представниками японського командування в Манджурії та представниками Китаю в справі перемиря й миру в північному Китаю. В такському порті є кілька воєнних японських кораблів, які охоронятимуть спокій у місті, поки тут будуть вестися мирові переговори.

Сентимент китайського населення є проти переговорів та уступок Японії, тому китайська влада оголосила в Таку та на залізниці, якою їхала китайська делеґація, стан облоги. Годі сказати, чи формальне заключення мира приведе до замирення в північному Китаю, бо можливо, що деякі частини армії будуть далі воювати проти Японців.

СХІДНЬО-КИТАЙСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ ЦІЛКОВИТО ІЗОЛЬОВАНА.

ЧЕНҐЧЮН (Манджурія). — Манджурська влада наказала перервати комунікацію на стації „Пограничная", між Східньо-Китайською та російською залізницею. Передтим комунікація була перервана між цими залізницями на стації Манчулі. Таким чином тепер Східньо-Китайська залізниця цілком відрізана від російської залізниці.

Манджурська влада заявляє, що це вона зробила тому, що російська влада забирала ваґони й паротяги зі Східньо-Китайської залізниці на російську територію й назад їх не вертала.

ФРАНЦІЯ ЗМІНЯЄ УМОВУ ЧОТИРОХ ДЕРЖАВ.

ПАРИЖ (Франція). — Парлямент дав свою згоду урядови на підписання почвірного договору між Францією, Анґлією, Італією та Німеччиною, але при умові певних змін у проєкті договору, який подала Італія. Знавці справ сумніваються, щоб Анґлія погодилася на такі зміни. Тому можна сподіватися, що цей пакт буде похований назавжди.

КРИТИКУЮТЬ ЛІҐУ НАЦІЙ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Націоналістична преса розпочала гостру кампанію проти Ліґи Націй через те, що Ліґа Націй висловила догану Німеччині за переслідування Жидів. Таке рішення Ліґи Націй преса вважає втручeнням у внутрішні справи Німеччини, що не годиться з гідністю суверенної держави.

СВЯТКУЮТЬ РІЧНИЦЮ МОРСЬКОГО БОЮ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Перший раз у Німеччині відсвятковано 31 травня річницю морського бою між німецькою та анґлійською фльотою біля Скаґераку. Цей бій відомий під іменем ютлянтського бою, в якому перший і одинокий раз підчас світової війни стрілися були головні сили німецької й анґлійської фльоти.

Знавці вважають, що в цьому бою переможцями вийшли Німці, бо Анґлійці не могли знищити їх двічі меншої фльоти, а разом з тим німецька фльота, вириваючися з оточення анґлійської фльоти, завдала їй двічі більші страти, ніж мала сама.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СУД НА МУНІЯ

Тома Муні, юнійний організатор, що відсиджує досмертну кару вязниці за вбивство багатьох людей, станув знову на суд, обжалований за вбивство. Цим разом він самий домагався цього суду над собою, бо вважав, що такий процес дозволить йому розяснити справу свого присуду.

Як відомо, Тома Міні був засуджений на найтяжчі кари, як винуватець бомбового замаху підчас „паради воєнного приготування" в 1916 році в Сан Франсіско. Лава присяжних суддів видала осуджуючий присуд, але від того часу доказано вже понад усякий сумнів, що присяжні судді не розглядали справи холодно й безсторонно, що вони ділали під впливом воєнної гістерії, яка в кождій незвичайній події добачує небезпеку втрати найцінніших вартостей, і яка дуже часто шукає охорони перед небезпекою в жорстокій розправі над невинним жертвенним козлом.

Зрештою присяжним суддям не можна так дуже дивуватися, бо розправа проти Мунія була підготована хитро клясовими ворогами американських робітників, які в Мунію добачували небезпечного ворога і які його засудом задумали завдати тяжкий удар орґанізації робітників.

Коли зчасом вийшли на верха факти, які доказували понад усякий сумнів, що Тома Муні впав жертвою клясової ненависти й воєнної гістерії, американське судівництво, замісць признатися отверто до похибки, заняло становище впертої дитини. Воно відкинуло признання похибки як нарушення своєї гідности. І вийшов парадокс: жертва судового злочину, яким був засуд Томи Мунія, сидів далі у вязниці, а суд і уряд, щоби боронити своєї гідности, доказували, що нема правної основи його звільнити.

Тепер Муні добився ще одного процесу за вбивство ще одної жертви санфрансіської траґедії. Він хотів показати судови, що прокураторія не має ніяких доказів на доказання йому вини, на доказання звязку між ним і вбивством. Це йому вповні вдалося. Прокураторія виразно це признала, що вона стає на розправу без доказів. І суд видав оправдуючий присуд.

Для думаючих людей є це велика побіда для оправдання Мунія з інших закидів. Але ця побіда лишається покищо тільки моральною побідою, бо суд і уряд далі стоять на „правнім" становищі, що Томі Мунієви доказано інщі злочини, за які його „правно" засуджено. Та всетаки й моральна побіда мусить стати основою для „правного" визволення Мунія з вязниці. Дивитися за цим мусить публична опінія, передовсім опінія зорґанізованого робітництва.

КОРИСТАЙМО З ТЕПЕРІШНЬОГО ПОЛІТИЧНОГО ПОЛОЖЕННЯ.

(Оригінальний допис до „Свободи").

I.

Живучі на Західній Україні Українці мусять на кождому кроці боротися з всілякими труднощами політично-адміністраційної натури. Ті труднощі робиться навіть проти виразних постанов закона — але дарма! Хто має силу, той робить, що хоче. Вправді „санатори", котрі тепер при владі, є великими ворогами „вшехполяків", але у відносинах до меншостей переняли майже вповні вшехпольську тактику. Та це певне, що коли нас бють тепер санатори **бичами**, то „вшехполяки" шмагали би нас — як каже біблія — **скорпіонами.**

Вшехполяки именно все ще стоять на своїм давнім становищі, що, уживши „сильних" державних способів, можна „Русінуф" спольщити. Такі їхні діячі як Ґрабський професор львівського університету!) або Ґетріх — вщіплюють такі погляди у польську суспільність. „Санатори" переймаються тепер дуже скоро такими поглядами, а то тимбільше, що в такім санаторськім урядовці часто дуже тяжко розпізнати де кінчиться „вшехполяк", а де зачинається „санатор", прихильник Пілсудського та його найближчого окруження. А до окруження його належать передовсім ті, що разом з ним, ще перед світовою війною належали до чинних боєвиків Польської Партії Соціялістичної (ППС). І так у першу чергу Пристор, котрий тепер уступив зі становища премієра міністрів, та Славек, що був уже на тім становиці, а тепер є командантом урядової більшости в соймі (ББ), — брали участь разом з Пілсудським в 1908 році в збройнім нападі на російський почтовий потяг на стації **Бездани** і здобули тоді для своєї партії більше як **три міліони рублів.** — На лиці Славека і досі видно знаки від передчасно вибухнувшої бомби, котру він кинув в лісі під Варшавою підчас вправ бомбами.

І президент Мосціцький належав до П. П. С., але він він мабуть не брав безпосередньо участи в акціях революційних.

До другого роду політичних помічників Пілсудського належать бувші члени зорґанізованого ним стрілецького леґіону, бувші його полковники, майори і т. ін. І його уряд звуть звичайно урядом „пулковнікув", бо навіть на чолі головного державного банку стоїть „пулковнік" і навіть міністром фінансів був якийсь час „пулковнік". Зокрема мають у нього найбільший вплив ті, котрі йому помогли в р. 1926 виконати державний замах і всю власть в Польщі захопити у свої руки. Це легко зрозуміле і треба признати, що він у доборі людей не дуже помиляється.

Ми слушно нарікаємо на теперішний режім „санаторів", але не зашкодило би нам застановитися і над тим, що би було, коли би Пілсудський був цього перевороту в році 1926 не виконав, і коли би в Польщі дальше правила спілка вшехполяків, людовців в роді Вітоса та хадеків (христ. демокр.). Адже Вітос поставив засаду, що Польща сягає так далеко, як далеко сягає плуг польського селянина-осадника, і тому й пер всіми силами тих осадників на українські землі. А щодо методи правління, він був неперебірчивий, як і інші польські політики. Але — що важніше — перед переворотом з 1926 року великий вплив мали в уряді вшехполяки, а україножер Ґрабський був навіть міністром просвіти. Йому то головно ми маємо до завдячування ті шкільні закони, що нам і досі не дають дихати.

Хто знає, чого був би був доконав Ґрабський з нами, коли би був надалі задержав керму міністерства просвіти.

А крім того ще одну обставину треба би взяти на увагу.

По нашій проґраній війні з Польщею і по тім терорі, який ми мусіли безпосередно по тім на нашій власній шкірі перетерпіти — були ми довгі літа немов спаралізовані. Була заголюкана інтеліґенція, заголюкане було також селянство. — В тім тяжкім, переходовім часі жиюча інтеліґентна молодіж була назагал безхребетна. Вона гуляла і боролась подібно, як гуляла польська шляхта, коли її „ойчизну" розібрали сусіди на три части.

І в селянстві прийшли були тоді до значіння дуже погані, хрунівські елементи, котрі радо достарчували з себе етноґрафічних декорацій до всяких „щопек народових" — хоч би і в самій Варшаві, а рівночасно заробляти на вироблюванню ріжних концесій, рент інвалідських і т. ін.

Треба було деякого часу, щоб нарід отрясся з того плюгавства, і той процес очищування від нього треває й досі. Не є він тепер вже такий тяжкий до переведення, бо й ті підлі елементи поволі й самі здемаскувалися яко крайні корупціоністи.

І інтеліґенція наша обтрясаеться поволі з перепудження, але коли би такий Ґрабський далі був позістав при владі і свою систему постепенно загострював, то хто знає, що би було з нею сталось.

Але Пілсудський — разом зі своїми ґенералами і „пулковніками" виконав у травні 1926 року державний замах — і Ґрабський, Вітос і ціла їх компанія пішли пріч.

Юрій Горовенко.

(Кінець буде).

БОРОТЬБА ДЕРЖАВ В ЕВРОПІ.

Обсерватори подій в Европі кажуть, що за два останні тижні сталися там далекосяглі переміни. Головна суть цих перемін у тому, що в половині травня можна було загально сподіватися скорого вибуху нової світової війни, а нині такої небезпеки вже нема, хоч деколи появиться воєнна хмара та погуркує воєнний грім. Назагал міжнародня атмосфера Европи значно прочистилася з воєнних хмар.

За замирення Европи.

Прочистилася вона наслідком кількох важних подій.

Перше, Гітлер перестав дзенькати шаблею, пішов на умірковану політику та заявив у райхстаґу 17 травня, що Німеччина готова на неаґрасивний пак та на пятилітній речинець для роззброєння аліянтів, а 22 травня, підчас перегляду фльоти в Кіль, Гітлер сказав, що Німеччина бажає мира більше, ніж інші краї, бо хоче дістати хліба для своїх безробітних.

Другою подією, що розігнала дещо воєнні хмари на европейському овиді, це зміна становища Америки, котра тепер починає щораз більше схилятися до отвертого вмішування в справи Европи. Про цю зміну свідчить заклик Рузвелта до 54 держав світа за приняття пляну роззброєння та заява американського амбасадора Дейвіса на женевській конференції, що Америка готова кооперувати при орґанізації мира.

Третьою подією є воскресення згоди чотирох великих держав, придуманої італійським диктатором Мусолінієм. Відповідно до цього пляну Італія, Франція, Анґлія й Німеччина мали би працювати для відбудови Европи.

Четверта подія — це скликання роззбройної конференції, пляни реорґанізації армій европейських держав та нагляду над зброєнням держав.

Отсі заходи до замирення Европи стрічають поважні перешкоди, які сягають у минувшину, ще до часів перед великою війною.

Як відомо, велика війна виникла як наслідок суперництва европейських держав за політичні й економічні впливи. Це суперництво остаточно скристалізувалося було як боротьба двох державних ґруп: потрійного аліянсу, зложеного з Німеччини, Австрії й Італії, та потрійного порозуміння, зложеного з Росії, Франції й Анґлії.

Війна закінчилася побідою потрійного порозуміння, до до якого зрештою пристала з потрійного аліянсу Італія. Верзайський мир був спробою затвердження побіди аліянтів. Рівночасно зроблено заходи, щоби покінчити зі старою політикою рівноваги держав, що довела була до війни, та в тій цили створено Ліґу Націй (на ділі, Ліґу Держав). Та Франція не довіряла цій політиці, а далі вела політику будови сили в противагу давним ворогам. Вона не пускала довго Німеччини до Ліґи, а рівночасно ліпила новий союз держав під своїм проводом. З часом удалося їй дістати до цього союза Бельґію, Польщу, Чехословаччину, Румунію і Югославію. Ці держави мають велику масу людей та добре узброєні армії.

За той час Німеччина боролася за переведення в життя мирових ґарантій, де вони були корисні Німеччині, та за ревізії мирового договору, де він був некорисний Німеччині. Ревізії мира мусіли би перевести коштом Польщі, а ця була головною союзницею Франції проти Німеччини. Зате Німеччина діставала поміч від Австрії й Угорщини.

Крім Німеччини проти політики Франції виступає ще Італія, котра хоче експансії в Африці та ширшого впливу на европейську політику. Мусоліні будував цей вплив через поширення впливів на Балкані, через піддержування Альбанії, через кооперацію з Угорщиною, союзи з Грецією, Туреччиною й Болгарією.

Скоро Франція побачила, що проти її союза повстає другий союз, союз Італії, Німеччини, Угорщини, Австрії, Болгарії й Туреччини.

Як довго Німеччина не заявлялась отверто за цю політику; як довго вона говорила про додержання мирового договору, так довго союз ворогів не був такий страшний Франції. Але Німеччина з часом покинула своє мирове становище, яке їй нічого не приносило, та почала під проводом Гітлера біль аґресивну політику супроти заграниці.

Передбачаючи цей хід подій, Франція ще на рік до гітлерівс кого перевороту постаралася зближитись до Анґлії, потім зближилась до Америки, а накінець порозумілася з Росією.

Новий уклад сил в Европі.

Розкриття факту, що Італія посилала через Австрію зброю до Угорщини, показало ще раз можливість орґанізації трох фашистівських урядів (Німеччини, Угорщини й Італії) проти Франції. Тому Франція постаралася наперед про скріплення малої антанти. Цей союз держав створив тепер постійне тіло зі своїх міністрів заграничних справ для ведення спільної політики. Рівночасно мала антанта стала робити заходи дістати до себе Польщу, але ця не була вдоволена з того, що мала антанта деколи натякує на можливість ревізії верзайського мира.

З другої сторони, комбінація Італії й Німеччини дещо розбилася через натиск Німеччини на злуку Австрії з Німеччиною, якої не хоче Італія. Боячися втрати своїх впливів на Угорщину через таку злуку, Мусоліні став піддержувати опір Австрії проти злуки з Німеччиною, а накінець навіть запропонував порозуміння між чотирма великими державами Европи: Італією, Анґлією, Францією й Німеччиною.

Цей плян викликав невдоволення в Франції і в малій антанті. Ці держави бояться, що новий плян віддав би провід в Европі Німеччині й Італії. Та на отверту боротьбу проти нього опозиція не рішилася. Вона повела боротьбу через поправки до пляну. Поправок було так багато, що плян нині так ґейби вбитий, хоч Італія ще далі обстоює при своїм, що її плян не значить аліянсу з Німеччиною.

Та Франція далі вела кампанію проти Німеччини, покористовуючися при тому виступами Гітлера проти „розслаблюючого пацифізму" та його приятелів про потребу узброєння Німеччини. Скоро по обнятю уряду Гітлер побачив, що Німеччина відокремлена: одинокий її союзник — Росія, а цей не багато варта через гостру протикумуністичну політику гітлерівського уряду. Через те й Гітлер пішов на більше помірковані заяви, а ця поміркованість Гітлера, разом з зацікавленням Америки европейськими справами та скликанням роззбройної конференції, дає Европі хвилю віддиху, серед котрого вона може вспіє відложити грозу війни на довший час.

Очевидно, тут мова про війну з машиновими крісами, гарматами, ґазами й літаками. Бо війна тиха, без вистрілів, властиво не скінчилась, а ведеться далі без упину, без віддиху.

Володимир Левицький.

В РЯДАХ АРМІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕПУБЛИКИ (У. Н. Р.)

(21)

20. 11. Про події на фронті, а ще більше про політичні комбінації у наших верхах, — в русі тепер фантастичні балачки. Брак офіційного звіту останніх подій та невідоме лячне завтра, що жде нас по переході за Збруч, — пособляють ширенню ріжнородніх вісток. Цілий день чути сильну канонаду в стороні м. Проскурова. Полонені нами давніше большевики переходили через село, тягнучи за собою свої кухні. Їх мають „подарувати" на згадку недавньому „союзникови".

21. 11. Михайла. Неділя. В ночі виїжджаємо в напрямі м. Волочиськ, Ворог прірвав наш оборонний фронт біля м. Чорного Острова й сильно натискає на нас. Хоче нічю зробити нам несподіванку. Минаємо с. Фридериківку (3 в.), й на рано ми у Волочиськах (2. в.). Стоїмо над Збручем і нинішнього холодного ранку гріємося при ватрах. Ціле місточко повнісіньке війська й обозів. Але це все не спосібне на протиудар супроти переважаючого ворога. При ватрі сидить нині задуманий, зажурений, мовчаливий український козак. Кровавий біль стискає його серце, що любить щиро свою батьківщину. Куди сягають його думки — краще не питати, бо сучасне незавидне положення само каже за нього. Ми ще на останньому клаптику вільної української землі, — а перед нами розрізана річкою Збручем поневолена українсько-галицька волость. Коли ми туди перейдемо — перестанемо бути узброєною армією, а станемо гуртом бувших українських вояків. Вже четвертий раз переходиш Збруч, а все серед інших обставин. Тепер жде нас доля Української Галицької Армії з квітня ц. р. Перед недавнім „союзником", що використав наші сили у важкий для нього час большевицького наїзду на Варшаву, — що сито поживився українським хлібом з наших сіл, що наплював нині на свого недавнього товарища спільних протибольшевицьких боїв — ми за часину маємо зложити зброю. Такі умовини переходу за Збруч (за ту прокляту річку, що розділила наші землі між двох наїзників), — бо так диктує їм обопільна угода і вигода. Вони нині радіють, що викинуть зпоміж себе небажаного власника його земель, бо ними вони нанову поділилися, як це вже нераз в історії робили. В полудне переходимо на галицький бік. Сильний польський кордон зі скорострілами й гарматами стоїть на поготівлі. **Соромна хвиля в історії воєнних союзів Европи!** Це союзник роззброює свого союзника, що виратував його у лиху годину грози і заглади. **Історіє!** Осуди найкраще ти сама нинішню соромну подію! Але не повертай ніколи своїм колесом назад ані до подій із сьогодня, ані до умовин, що їх спричинили! А ти, **велика Українська Націє**, на своїх найкращих дітях, вибраних борцях за твою волю й соборність, — маєш наглядний приклад, яку поміч можеш знайти для себе у всіх „союзників", якіб вони краски не були! Чому своїми власними зусиллями, єднаннями внутрі й безмежним хотінням волі й сили — не йти нам до найвищої спільної мети?! **Нащадки наші!** Не повторюйте тих похибок, які привели до нинішнього, **не першого** соромного дня наших визвольних змагань. Не шукайте чужих божків, помисвятині! Пізнайте краще рідну святині! Пізнайте краще рідну історію, а вона вас навчить, по якому шляху йти при новому зриві. Бо ми вже не армія. В нас забрав „союзник" — зрадник нашу зброю. Його офіцири стоять на мості та помагають нас роззброювати. Мало їм того, бо вони й із возів тягнуть собі наше майно, яке їм до вподоби припало. Офіцирська честь і своєрідна, питома їм етика сплелися в цих представниках ось тут найкраще у виявi відношення до недавнього союзника. — Минаємо вже як гурт бувших українських вояків м. Підволочиська, с. Камінки, Романове Село — до с. Жеребків. Чуємо пізним вечером сильну канонаду. Це червона кіннота заатакувала нашу кінноту, що мусіла з втратами податися на цей бік Збруча. Комуністи загналися були аж під міст, звідкіля їхні нові союзники попросили їх уступити на другий беріг Збруча.

23. 11. Наскорі переводять реорґанізацію наших частин. Нашу дивізію стягнено в бриґаду, а бриґади в куріні. Наша бриґада стала тепер 20. курінем. Нині зробив ґен. Удовиченко перегляд своїх відділів, до яких промовив зворушливо ось як: „Судьба загнала нас знову на рідну, не свою землю. Але дасть Бог діждемося наново часу нового зриву до боротьби за волю нашої батьківщини. З вами, дорогі мої, буду я до останнього моменту, чи буде це в лягері, чи в тюрмі. **Нас розбили не большевики**, але **політика**, що кожного дня зміняє своє обличе! Дасть Бог зверне вона своє лице на нашу користь й тоді власними силами докажемо нового величного діла. Тільки держімся разом, а докажемо цілому світови, що українська армія, хоч роззброєна, існує далі. Слава Українській Народній Републиці! Слава її геройській Армії!" Опісля відспівав хор національний гимн; а накінець відспіванням „вічная память" упавшим героям України на вколішках вшановано їхню, нам дорогу память. Населення обидвох сіл — Жеребок Шляхоцьких і Королівських — було приявне на цих поминках.

26. 11. Надійшла сподівана вістка, що нас перевезуть до таборів інтернованих і полонених на Заході. — Яка судьба жде неодного з нас в них — догадуємося вже нині. Але до кінця треба випити чашу горя народу із товаришами спільних переживань наших визвольних змагань.

Та про те лихо-горе, що його пережив український козак (хто остався в живих!) в „союзницьких" таборах полонених — про це ще колись згадаю в моїх дальших споминах.

Кінець.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана члениця Бр. св. Григорія, від. 24 У. Н. Союза в Ранкін, Па., складаю щиру подяку головним урядникам У. Н. Союза за виплачення мені посмертного по моїм мужу Миколі Маґуні на суму 974 доляри, котрі стали мені великою помічю. Також складаю щиру подяку відділовим урядникам за їх труд. Прошу Українців і Украйнок не забувати за свою найбільшу орґанізацію в Америці, Український Народний Союз. Хто ще не є його членом, нехай впишеться.

Анастасія Маґун.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(за квітень 1933).

ПРИХІД:

З переносу з попереднього місяця		$ 36.41
Прихід у квітні 1933		614.09
Разом		$650.50

РОЗХІД:

а) Висилка до краю:		
1) Рідна Школа	$200.00	
2) Визвольна боротьба	200.00	
(В тім допомога родині пок. Данишина $35)		
3) На висилку делегатки на Міжнародну Жіночу Конференцію	43.00	
4) Сироти	40.00	
5) Письменникам	25.00	
6) Утікачам з Великої України	20.00	
7) Передплата на „Вістник"	10.00	
8) Товариство „Просвіта"	16.00	
9) Кошти пересилки і листів	7.60	$561.60
б) Кошти удержання канцелярії		25.00
Разом		$586.60

ЗІСТАВЛЕННЯ:

Загальний прихід у квітні 1933	$650.50
Розхід	586.60
Осталося в касі Обєднання з кінцем квітня 1933 р.	$ 63.90

Обєднання Українських Організацій в Америці.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

THE SIGNIFICANCE OF THE UKRAINIAN CHICAGO WORLD'S FAIR EXHIBIT FOR UKRAINIANS.

It is a source of wonderment to me at times as to how many of us young American-Ukrainians ever pause to consider what particular significance the Ukrainian Exhibit at the Chicago World's Fair has to us. Without falling into any serious error I would say that only a comparatively small number of us ever considers this phase of the exhibit. Although our Ukrainian newspapers are filled with articles and editorials on this subject, yet, to a great many of us (I hesitate to say—most of us) the conception of the Ukrainians taking part in this World's Fair is but vague and illusory—one which we offhandedly commend and approve and then promptly forget about. As in many other Ukrainian ventures and projects—so in this one many of us are inclined to adopt a "laissez-faire" attitude and depend upon the older generation to perform the necessary work and make the necessary dominations—although practically all the benefits of this exhibit will accrue to us and not to them.

It is this apathetic state of affairs which has prompted me to write this article, in the hope that those who did not read the Ukrainian articles will read this one.

One of the greatest forces in this social system of ours is propaganda—the influencing and forming of people's opinions, views and actions through the medium of speech, press, and exhibits. We must bear in mind, however, that in the field of nationalism there are two kinds of propagandist agencies: (1)—those which are actuated by the motive of letting the world know the truth, that are frankly and openly patriotic (but not chauvinistic or imperialistic) and that are honest in their methods; (2)—those sinister influences which seek to hide the truth, that are moved by selfishnses, chauvinism, and imperialism, that often conceal their identity and connection, and that too frequently stoop to unfair and conscienceless methods in propagating their opinions and beliefs. To put it more simply—there is a good and bad type of propaganda. The first type or agency is illustrated by the Ukrainian demands for freedom based upon cultural, lingual, ethnical, political, historical and traditional truths. The second type is such as employed by the enemies of Ukraine, which, actuated by selfish, destructive, or imperialistic designs, seek to deny the truth of the Ukrainian demands.

Confining ourselves to the good type of propaganda it is difficult to determine which medium of propaganda—speech, press, or exhibits—is the most powerful and influential one, because each of them operates and reacts differently under different sets of circumstances. It is safe to assume, however, that where conditions are favorable, one of these three methods during that particular period of time is the most powerful and influential of them all. Such is the case at the present time with the opening of the Chicago World's Fair, or the "Century of Progress", as it is called.

During the next five months this World's Fair will undoubtedly exert a greater influence on a greater number of peoples and their thoughts, views and opinions than any other medium. The truth of this seemingly broad statement becomes readily apparent when we realize that—aided by the specially low transportations rates, visitors not only from America, but from all corners of the world flock to this World's Fair. It is conservatively estimated by experts that **ever fifty million people shall visit the World's Fair at Chicago.**

The Ukrainians have been fortunate enough to gain a place in this Fair. Of the thirty nationalities that are going to be represented there, the Ukrainian is the only one which has no independent state of its own. This recognition of the Ukrainians as a separate nationality in the face of the Polish and Russia base propaganda to the contrary, is another milestone gained in our advance towards the ultimate goal of independence. Our pavilion is located on the main artery of the Fair. Basing my estimate on the very probable assumption that at least one out of every ten visitors shall visit our Exhibit, we may expect at the very least five million people to visit the Ukrainian Exhibit and become acquainted with our arts and crafts.

Are we Ukrainians going to take advantage of this unprecedented golden opportunity of propagating the doctrines and principles of Ukrainism through the medium of the Ukrainian Exhibit? Are we going to seize this splendid opportunity to show the world who we are and what do we desire? Or—are we going to criminally permit this priceless and unequalled opportunity go to waste, chiefly because of our indifference and apathy?

The answer to these vital queries lies in our hands, particularly in the hands of us, younger American-Ukrainians. For, if we sincerely desire that the Ukrainian Exhibit at Chicago should turn out to be a success—a success in the sense that it will carry the message of our centuries old fight for freedom to all corners of the world; that it will properly influence the public opinion in America so that it may be heard in behalf of Ukraine; and finally that it will gain for Ukraine the respect and admiration of America and the world—it is absolutely necessary that this patriotic work shall have our full and unstinted support. This support is needed now more than ever, for, according to the latest reports, only one-half of the necessary funds have been collected, and as a result thereof, shipments of Ukrainian arts and crafts are being held up.

Therefore, in the name of common cause, I urge all you young American-Ukrainians to make this problem of raising the necessary remaining funds your own immediate and personal problem, by sending immediately a contribution to your local committee or to the Ukrainian Chicago World's Fair Exhibit. **And be sure to do it now.**

Your reward for this will be a soul-satisfying feeling of having done something really worthwhile, for a cause which I believe is closest to our hearts—the establishment of a free and independent state of Ukraine.

Stephen Shumeyko,
Newark, N. J.

Учитель: Наслідники пророка Магомета звалися каліфами. А як називалася держава, яку вони оснували?

Ученик: Каліфорнія.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

КЛІВЛЕНД, О.

Концерти в честь Матери.

I.

В неділю, дня 7-го травня Союз Українок, від. 14, влаштував День Матери. Концерт розпочався вступним словом голови С. У., п. К. Ділай, яка зложила признання, для терпіння матери.

Отець Кузів у своїм рефераті змалював, скільки горя матиробітниця в своїм життю переносить.

Хор „Боян" під проводом уч. п. О. Когута відспівав пісню в честь Матери. Хлопець 12-літній, Н. Коний, декламував, а потім хор „Боян" відспівав вязанку пісень „Вулиця".

Д-р Михаленко в своїй промові говорив про матір Тараса Шевченка й інших славних наших поетів. Іван Ділай і учитель Деньо відограли скрипковий дует „Матірні очі".

Урядничка С. У. та У. К. Н. Союза, М. О. Розоміло, в своїй промові сказала про заслуги матерей та кликала жінки до організації. Теся Ворен грала на піяні, скрипкове сольо відограв Михайло Павловський. Грали пісні: „Реве та стогне", „Їхав козак за Дунай", „Не ходи, Грицю, на вечерниці" й інші. Присутні нагородили їх гучними оплесками.

Адвокат Малицький у своїй промові говорив про значіння Матери для дитини. Яке тяжке терпіння поносить вона ціле своє життя, можемо знати з долі матерей Данилишина й Біласа. Мужчина просто не може мати таких гірких переживань, як мати. Мущина повинен святкувати День Матери не тільки раз на рік, але що дня. Самі мущини признали бесідникови рацію бурею оплесків.

Щирий привіт жінкам С. У. зложив предсідник Українського Народного Дому, п. Пелехатий. Концерт закінчено живим образом.

Гостей прощала предсідниця К. Ділай. Відспівано український гимн.

Р. Волошин,
К. Мураль.

II.

Дня 14. травня відбувся заходом української православної церкви концерт в честь Матери. Пів до осьмої вечером галя вже була публикою переповнена.

О. Запаринюк пояснив значіння і ціль концерту. П. А. Гацівна у вступнім слові пояснила, як ми маємо цінити свою матір.

П. Василь Ганич, предсідник від. Молодечої Громади, в своїх словах висловлюється, як він розуміє цінення матери.

Хор відспівав під проводом дірігента А. Стангритчука „Кантату в честь Матери". Слідували деклямації. Деклямували: В. Стангритчук, Ольга Лупань, С. Морозович. Хор відспівав „Почаївська Божа Мати"; дальше деклямували: Йосиф Сиганів, Розалія Лупань, С. Ларірко, А. Мазур, М. Запаринюк. Хор виступив з піснею „Стелися барвінку", на чім закінчилась перша часть програми. Друга часть почалася віршем пані Антоніни Стангритчук. Вона зясувала, як ми маємо шанувати нашу матір і яких синів наша українська мати може виховати.

Третьою частю концерту був живий образ: „Доля української матери в неволі". Представляли: А. Гузак, пані Лозинська, пані Тремблюк і панна Слободян.

Пані М. Запаринюк в своїй промові зясувала всім, якою мученицею і страждальницею є наша мати, а п. Мураль виголосив промову по англійськи. На закінчення відспівав хор „Соборна Україна" і „Ще не вмерла Україна".

В тім концерті брала участь молодіж, яка знаменито вивязалася зі своїх завдань.

Присутній гість.

— Де твій брат? — питається вчитель маленької дівчинки.

— Він дома, лежить у ліжку.

— Що йому сталося?

— Нічого. Він виграв заклад. Ми були заложилися, хто більше вихилиться крізь вікно і він виграв заклад. Ми живемо на другому поверсі.

Лікар: Передовсім, пані, не давайте вашому чоловікови кави. Це його дуже денервує.

Жінка: А як не дам йому кави, то це його ще більше денервує.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

GENERAL SIKEVICH TALKS ON RUSSIA.

Tells Ukrainian Club Here of Days of the Czars.

The days of czarism in Russia were described by General Wolodymyr Sikevich, for thirty years a soldier in the Russian army, speaker at a gathering of the Hartford Ukrainian Citizens' club, at No. 54 Wyllys street, Saturday evening. General Sikevich, who has been visiting in Hartford recently, described the conditions among Ukrainian and Russian soldiers during the World war, and particularly the great confusion among both soldiers and officers where news came through that the czar had been dethroned, and the Austrian government was breaking up.

General Sikevich organized the Ukrainian army at Kiev, and helped organize the Ukrainian government, which, however, lasted but a short time, the army being too poorly equipped to stand against the Bolshevik troops.

The general declared that allied officials promised him that Ukraine would be given independence in the peace councils if he could hold together the Ukrainian and Russian troops on the eastern front. He promised to see that they did, and kept his promise, General Sikevich declared. The Rev. Theodore Halenda was chairman of the committee which arranged for the lecture.

(The Hartford Dayly Times, Monday, May 22, 1933).

Гліб Лазаревський.

ГЕТЬМАНЩИНА

(Проф. Дмитро Дорошенко. Ілюстрована історія України 1917 — 1923 р.р.).

(12)

Новину цю ввів п. М. Чубинський і для Донського Сенату, як він хвалиться в своїх споминах (стор. 138), але забуває при цьому додати, що новину цю він запозичив якраз зі скасованого закона Центральної Ради про утворення Генерального Суду.

І все нове, своєрідне, українське в судівництві було знищено, а знову повстало все, як за старих добрих російських часів. Але що собою являли ті призначення на судові посади за часів Центральної Ради, що були такі одіозні для гетьманського уряду?

На членів апеляційного суду було вибрано таких членів ріжних окружних судів з досить великим стажем, як п. п. В. Богомольця, А. Вязлова, Г. Вовкушівського, І. Гусаківського, М. Ботвинівського, М. Міславського, М. Мірного, Д. Мірного, К. Гричука, О. Савицького й мирових суддів: І. Наврочинського й Р. Лащенка.

З них лише один п. О. Савицький (член Київського окружного суду) була людина порівнюючи молода; це був родич Сахно-Устимовичів, і в першому гетьманському кабінеті Сахно-Устимовича п. Савицького висували навіть на міністра юстиції.

Правда, всі ці люди були справжні Українці „національного напрямку", члени українського правничого товариства, але, не зважаючи на це, а може й через це, майже всіх їх, по поновленню судових палат, було залишено поза штатом, а другій судовій інстанції знова стали засідати всі ці колишні члени судових палат, що аж сичали від ненависти до всього українського. „Требаж було зберігати авторітет українського суду", — каже шановний автор на стор. 376.

І як захоплюється шановний автор, кажучи про утворення Державного Сенату: „Так був зформований Державний Сенат Української Держави, котрий скупчив у своїх рядах цвіт юридичної думки й практики колишньої російської імперії", — каже він, додаючи, що до Сенату ввійшли й такі заслужені діячі українського національного руху, як Дм. Маркович, П. Стебницький, С. Шелухин, А. Вязлов, Б. Кістяківський, М. Василенко та цілий ряд інших (стор. 375). Але цих заслужених діячів українського національного руху й будож свого часу вибрано до Генерального Суду, отжеж не було в Генеральнім Суді осіб, якіб не мали права залишитись і в лавах нових сенаторів.

Не зайве булоб, до речі, згадати, як цей „цвіт юридичної думки й практики колишньої російської імперії" поставився до найважнішого питання про державну мову тодішньої Української Держави, з якого приводу було доручено дати висновок прокураторови загального зібрання Сенату, колишньому товаришеви прокуратора Київської Судової Палати, відомому монархістови та українофобови, п. Євгенови Лашкарьову; як досить просто розвязав цей добродій болюче питання, висловившися за існування на Україні єдиної державної мови — російської, на підставі... основних законів Російської Імперії, і як „цвіт", уникаючи такого вже аж надто отвертого вирішення, вилечною більшістю висловився за офіціяльне запровадження на Україні аж двох державних мов — російської та української.

Цікаво відмітити, як один з новопризначених сенаторів українського сенату, п. Чебаков, той самий, що разом з Квітницьким, Оберучевом та Кірієнком у листопаді 1917 року стояв на чолі активно ворожого проти Центральної Ради російського руху, що офіціяльно наказував товаришам прокуратора прислухуватись до всіх проявів українського самостійництва та доповідати йому, як матеріял для наступного провадження судової справи з приводу державної зради, — вже, по утворенню самостійної України, казав одному з своїх підлеглих, на заяву його, що він переходить до іншої державної, а не суто української установи: „Помните, что оттуда вам возврата обратно уже не будет".

А згадати голову Адміністраційного Генерального Суду Державного Сенату, п. Д. Носенка, який казав секретарям: „Говорите со мной по русскі — вам ето будет только полезно, а мне понятно", який не міг припустити, щоби на засіданнях, іноді навіть цілком не прилюдних, якийнебудь сенатор доповідав українською мовою, він по цій доповіди брав справу, звичайно писану російською мовою, й уважав за обовязок повторити доповідь уже мовою російською.

Більшість цих сенаторів потім, зрозуміло, опинилася в „Добровольців".

Ні, на нашу думку, „неточно" висловився шановний автор, зазначуючи, нібито діяльність п. С. Шелухина продовжував п. М. Чубинський (стор. 371).

Діяльність п. М. Чубинського була зовсім протилежна діяльності п. С. Шелухина.

Цікаві риси п. М. Чубинського зазначені в „Моїх споминах" Дм. Дорошенка, де на стор. 52, ІІІ частини, читаємо: „Коли він в 1919 році, опинившись у Сербії, прочув про успіхи сполученої галицько-української армії (це було напередодні здобуття Києва), то почав робити заходи, щоб якось зблизитися до Правительства У. Н. Р."

На зміну М. Чубинського прийшов п. Олексій Романов, прокуратор Виленської Судової Палати та член надзвичайної слідчої комісії за часів московського Тимчасового Уряду.

За нього, правда, з початку ще писалося в газетах, що він є син української письменниці Одарки Романової, але незабаром і з цим замовкли.

Сам шановний автор зазначує, що це був переконаний „русофіл", який завзято боронив право російської мови (стор. 66). Згадує за нього в своїх спогадах і п. М. Чубинський, який і запросив п. О. Романова до себе в товариші. На Україні, каже п. М. Чубинський, п. О. Романов тримався примирчих поглядів, за Українця себе не видавав, самостійником не був, у Катеринодарі поводився стримано, але, коли дістав у добровольців високу посаду й коли добровольці захопили Київ, то називав усіх своїх попередніх співробітників самостійниками й нагнав на Україні на судових діячів цілковиту паніку (М. Ч. „На Дону". Донська летопись, № 1, стран. 148).

А будучи ще міністром юстиції Української Держави, п. О. Романов у липні 1918 року казав таке, коли було порушено справу про повернення назад одного з недавніх чинів судової офіції: „Вашим переходом на службу в военно-юридическое ведомство, ви, конечно, отрезали себе право возвратиться в судебное ведомство даже на прежнюю вашу должность.

Увесь секрет же полягав у тому, що військова юридична управа користувалася з „недоброї" слави українізованої установи, а судова офіція за часів гетьманських міністрів юстиції не являла собою майже жадної ріжниці зі своїм попереднім станом не лише 1917, але навіть і 1916 року.

За видання хоч перекладів законодавства українською мовою, за складання правничих словників, за якунебудь спробу судівництва українською мовою не було навіть думок. Досить того сказати, що за часів Романова було видано нотаріяльний статут (зрозуміло, російською мовою), за яким нотарі мусіли всі правочини провадити обовязково в рублях, а не в одиницях української монетної системи. Досить того сказати, що за часів Романова урядовці Міністерства Юстиції Української Держави (і це, на жаль, не анекдота) боялися вживати української мови.

Людність почула, що по судах повернулися старі царські часи, а міністерство юстиції, нічого не зробивши для Української Держави, лише консервувало особистий склад міністерства, сенату й судових палат до кращого майбутнього — поновлення єдиної неподільної Росії!

І майже нічого не міг поліпшити в цьому відношенню й небіжчик Вязлов, занадто мягка та нерішуча людина.

На чолі міністерства фінансів було поставлено п. Антона Ржепецького, відомого в Києві як радника міської думи правого крила та як свідомого ворога всього українського.

Шановний автор рекомендує його як високо чесну й порядну людину, і згадує за його добру роботу на посаді голови виборчої комісії по виборах до Державної Думи за часів царату.

Зрозуміло, що від голови цієї комісії до міністра фінансів Української Держави віддалення ще завелике.

Але, зазначує шановний автор, п. Ржепецький, як гетьманський міністер, досяг головного свого завдання — створив українську грошеву систему й забезпечив українській волюті високий курс (ст. 263).

Чиж так воно?

Як відомо, українську грошеву систему було запроваджено законом Центральної Ради з дня 1 березня 1918 року, за часів же гетьманату й міністрування п. Ржепецького закон той вважали за краще доповнити тим, що за державну українську одиницю було прийнято карбованця, тобто того самого російського „рубля" з перекладеною лише назвою. (Дальше буде).

— Дівчата, то так як яблоко.

— Якто?

— Падуть тоді, як дозріють.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

З БРОНКС, Н. Й.

Збірка на У. В. О.

Дня 30 квітня о. владика д-р Йосиф Жук відслужив архиєрейську Службу Божу в бронській українській церкві св. Воскресення в асисті місцевого пароха о. сов. Д. Профети і прот. о. Г. Соколова. Пізнійше прибули о. сов. Іванишин і о. ред. Ів. Гундяк.

По Службі Божій увесь нарід і духовенство вийшли перед церкву для фотографії. Опісля владика о. д-р Йосиф зі своїми людьми й духовенством удались до церковної галі, де були гарно накриті столи з паскою й іншим, о. владика все приготоване поблагословив і поділився свяченим зі всіми присутними. Було богато промов, а нарід довго буде памятати ту теплоту, любов і патріотичність, яку виніс того дня зі „спільного свяченого".

На внесок о. сов. І. Гундяка, щоби присутні зложили лепту на дохід тутешньої церкви, місцевий парох о. Д. Профета, в порозумінню з комітетом, відмовились від цеї збірки, а передали її в цілости на У. В. О.

Було зібрано $21.06. Зложили слідуючі: по 1 дол.: І. Впр. Владика д-р Йосиф, о. сов. Д. Профета, о. сов. Ів. Гундяк, о. сов. А. Іванишин, прот. о. Г. Соколів, Т. Хоптяк, д-р Грицишин, п. М. Городецька, В. Минко, А. Горошевська, П. Бабисюк, Ів. Журавель, С. Ярон, Ів. Бзан, Ів. Плевак, К. Миронюк, А. Муш; по 50 ц.: Вол. Найдан, П. Гнатів, Ів. Сивак, М. Дикун, п. Красновська, п. Барановська, О. Совіцький і дрібними датками 56 цнт.

Гроші переслано через Обєднання на У. В. О.

о. Д. Профета.

Шофер: Жаль мені, що я переїхав гуску. Ось тут маєте пять долярів. Чи ви вдоволені?

Той що дістав пять долярів від шофера, дякує йому, та зараз каже:

— Та тепер мусите скоро їхати далі, бо ось надходить саме фармер, власник гуски, яку ви переїхали.

Капітанова недуга.

— Чи ти чув, що капітана Лярсена відправили зі служби.

— Завіщож то?

— Вже взагалі не розпізнавав барв! Замісць поїхати на Червоне море, він поїхав на Жовте море.

— Чому той пес так скавулить?

— Бо його пані саме отворила фортепян.

НЕКРОЛЬОҐ.

Дня 4. травня ц. р. в м. Софії (Болгарія) згинув трагічно секретар ОУН в Болгарії, **Шиманський Іван,** відібравши собі життя.

Небіжчик народився в жовтні 1908 р. у Вигнанці, чортківського повіту. Після закінчення середньої освіти змушений був лишити окуповані землі в звязку зі своєю приналежністю до ОУН та виїхати за кордон. Тут перейшов він на положення політичного емігранта і зачав студії фільософії в університеті в Німеччині.

В часі пацифікації на окупованих землях, коли за кордоном почалася серед українського громадянства велика протестаційна акція, небіжчик кидає свої студії в Німеччині, а разом із ними й своє приміщення на праці, яке давало йому засоби до існування, і приїздить до Праги, що скоро обернулася в головний протестаційний центр проти окупантів.

Мета Небіжчика полягала у відданні себе на услуги протестаційних організацій, чого він і досягнув, увійшовши до Центрального Протестаційного Комітету в Празі. Тут дав він великі заслуги в якости невтомного, здібного й відданого працівника.

Виявлені Ним організаційні здібности, пропаґандивний хист і активність послужили підставами до призначення Його секретарем ОУН в Болгарії, куди Він і виїхав в р. 1931.

В Болгарії знайшов він неорозораний ґрунт для національної роботи й освідомлення перебуваючих там українських емігрантів. Не дивлячись на ріжного роду труднощі, перешкоди і навіть доноси на Нього з боку противних національній справі чинників перед болгарською владою, Небіжчик своєю впертою й систематичною працею скоро досягає наслідків, корисних для українського націоналізму, а рівночасно здобуває серед місцевого українського громадянства прихильність і авторитет.

Поруч з діяльністю для націоналізму Небіжчик вписався для продовження студій до університету в Софії, навязуючи пропаґандивні звязки з болгарськими університетськими колами.

Змагаючись за удодорення національних настроїв еміграції й визволення її зпід ворожих впливів, змушений Він був зазнати чимало ударів, ніколи одначе не втрачаючи рівноваги духа і охоти до праці для українського націоналізму.

Являючись одночасно секретарем Українського Культурного Обєднання в Болгарії, багато причинився Він до закріплення цієї організації на платформі Самостійности й Соборности Української Нації.

В останніх часах Небіжчик зачав виказувати якесь незрозуміле для Його співробітників пригноблення духа і меланхолію. Дня 4. травня, зустрічаючись зі знайомими, оповідав, що дістав якусь тяжку вістку з дому й що вона змусить Його скінчити порахунки з життям. Одначе ніхто не звернув на Його слова уваги, приймаючи їх або за жарт, або за хвилевий сумний настрій.

Одначе Небіжчик і тут виказався вірним своїй послідовності. Згаданого дня він уже не вернувся до дому. Пошукування впродовж двох черговіх днів також не дали наслідків і щойно 7. травня серед української кольонії в Софії рознеслася чутка про Його самогубство, про що сповіщала болгарська преса. Того дня поліція знайшла Його тіло в ліску біля Софії. Мав при собі підрані на дрібні кусники свої документи. Жадного листа з поясненням мотивів самовбивства не залишив.

Так, оповитий таємничістю, зійшов у могилу один з представників молодої провідничої кадри Організації Українських Націоналістів, що подавав великі надії.

Похорон Небіжчика відбувся в неділю, 7. травня, на міському цвинтарі в Софії в приявности великої скількости громадян. Його смерть глибоко вразила всю свідому еміґрацію в Болгарії, для якої покла Він так багато праці. На похороні були також представники болгарських і македонських організацій, з якими Небіжчик удержував звязки.

Заупокійну Службу Божу відправив о. Рибальченко. З промовами над могилою виступали: від Проводу Українських Націоналістів п. Коршун, від Українського Культурного Обєднання в Болгарії п. Колісниченко, від Української Армії п. Мищенко, від Української Громади в Софії п. Паращук.

СВІДКИ КИТАЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ.

Відомий дослідник Китаю і один із найліпших його знавців, Свен Гедін, описує м. ін. давню столицю Китаю, Пекін, (який тепер зветься Пейпін) і його будинки. Зараз зпочатку каже, що йому Пекін найдорожчий з усіх міст, які досі бачив. Туристи звичайно люблять Париж, Лондон, Сан Франсіско, а йому миліші азійські міста, в яких стільки памяток старої культури Сходу. Із державних будинків і їх середньовічних мурів іще знімаються спогади подій, які там ділялися колись давно. Тут могутній монгольський володар Кублай Хан приняв італійського вчного подорожника Марка Поля. Тут жив цісар Юн-Льо, якого похоронили в гробниці недалеко Пекіну. Той гріб зовсім справедливо зараховують до найбільших чудес давньої азійської минувшини. Крім того ніщо не може бути приємше для людського ока, як пекінські доми з вежами та й самі мури теж із вежечками, побудовані з масивного каменя. Найкращим свідком високої китайської культури є обмурована частина міста, де не кожен може дістатися. Чоловік просто не може налюбуватися тими святинями, присвяченими пророкам Будді та Конфуцієви, а належать до найкращих творів китайської архитектури. Вулиці кишать від возів, людей та караван (валок). Вулиці йдуть у всіх напрямах, та все задержують геометричне правило, як вони йдуть з півночі на південь, або зі сходу на захід.

Недалеко Пекіну є місто святинь Джеголь і „вершок чудес", Міяв-Фень. Найбільша святиня в Джеголі зветься Поталя. Краса святині тепер троха зблідла; на ріжних місцях видно сліди зуба часу та воєн.

Головний вхід на півдні має три луки, над якими побудована вежа великої мистецької вартости. На заході та сході є ворота лише з одним луком.

На південному боці одної гори є монастир китайських лямів. Від півночі славний гай піній, а відси дорога на узбіччя, всеньке вкрите святинями. Крім святинь є і будинки для лямів, а в них спальня, їдальня, саля для науки й інші потрібні салі. В 1911 році жили там до 600 лямів, а тепер їх є ледви сто. Черцям у Поталі місто дає грошеву допомогу, що на особу виносить $1.80 на місяць. Вони з того не можуть вижити й самі, а не то ще й поправляти ті будинки, які зуб часу колись зовсім розсипле та змиє з лиця землі.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

КЛИФТОН, Н. ДЖ. Тов. Українська Січ, від. 182, повідомляє, що піврічний мітінґ відбудеться в неділю, 4 червня, в годині 2-ій пополудни в гали парохіяльній 45-47 Гови Ев., Пасайк, Н. Дж. Є важні справи, як справоздання контр. комісії за 6 місяців, справоздання делегата з 18 конвенції У. Н. С., тому обовязком є кождого члена бути присутним на зборах. — М. Швець, предс.; Г. Яськів, секр.

БІНҐГЕМТОН, Н. Й. Тот. Запорожська Січ від. 21 повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в пятницю 2-го червня в годині 7-мій вечером. Проситься прибути на означений час бо є важні справи до полагодження, як також буде справоздання делегата з Конвенції У. Н. Союза. Члени, котрі виміняли свої старі грамоти на нові нехай прийдуть і заберуть нові. Котрі ще не виміняли а бажають виміни нехну принесуть старі грамоти на мітінґ. — Мих. Ґулячок, предс.; Теод. Смик, секр.

ВИЛКС БЕРРІ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223 повідомляє всіх своїх членів, що дня 4 червня відбудеться піврічний мітінґ зараз по Службі Божій в гали церковній повинність є кождого члена бути присутним на тих зборах. Делегат дасть звіт з 18 конвенції, таксамо приходить свято нашого патрона, тому кождий член повинен прийти і порадитися як маємо то свято відсвяткувати, таксамо маємо багато других справ до полагодження. Член неявившийся на ті збори підлягає карі після статута. — Іван Добуш, рек. секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН У СЕРЦІ ЗЕМЛІ.

(54)

© 1931, by Edgar Rice Burroughs, Inc. All rights reserved.

Поволі, цаль за цалем, він спускався зі скелі вниз. Тепер він забув про свою втому, про свій голод. Тепер він жив лише своїми нервами та всією силою волі. Він не звертав уваги на те, що гострі скелі рвали до крови його руки й рвали його одежу... Недалеко від нього внизу двоє гострих очей приглядалися зпоза скелі його зусиллям злісти вниз. Ті очі дівчини тепер світилися турботою й боязкістю за того, що спускався ... слідом.

Джесон Ґрідлі не дивився вниз. Він не хотів міряти очима ту страшну глибину проваллия, яке розкривалося під ним. Вся його увага була звернена на те, як триматися скелі й поволі спускатися все нижче й нижче. Навіть про дівчину він тепер не думав, а думав лиш про те, як скорше стати твердою ногою на скелю, бо з кождою хвилиною чув, як вибивається все більше з сил і часами його руки вже мліли. Він знав, що найменша невдача — й він буде мертвий.

Вже кілька разів Джесон Ґрідлі ледви втримався біля скелі, тратячи свою рівновагу. Та ось сталося нещастя. Камінець, за який він тримався, вирвався зі скелі й Джесон Ґрідлі полетів униз. В його мозку блискавкою вдарило, що це кінець йому. Та тут він почув, що ноги важко вдарилися об щось тверде й він затримався, важко впавши на ноги, так, що аж до землі присів. Іванна бачила, як він падав, але не бачила, що він вратувався за скелею, яка скрила його від неї.

Підвівшись на ноги, Джесі Ґрідлі побачив, що тепер він може йти слідами дівчини. Він поспішив податися в тому напрямі, куди вона пішла. Він бачив, що високо над ним на небі збираються дощеві хмари. Він уже знав, що значить у цих горах дощ, і тому старався скорше дігнати дівчину. Іванна побачила живого Ґрідля і її жах за його життя знову змінився на гнів. Вдарили громи й полив дощ. Ґрідлі побачив гнівну дівчину високо на скелі.